

de condit. indeb. l. vlt. ff. si libertus ingenuus, l. penult. C. de obse-
quio, juncto Cuicatio ad eum. tis. l. in liberio 77. ff. de soluti-
fie, ff. de liberali causa, l. certam 6. ff. si quis absenti, ff. de
confessio, l. si duo patronis, ff. de iurej. 3. C. tis. tis. l. pro he-
reda 20. ff. si quis tamen, ff. de acquir. hered. l. si quis pro to-
m. ff. de paficacionis, l. si patroni 55. ff. ad Trebella. l. penult.
ff. si quis a parente, l. et elegante 7. ff. servos factios, ff. de
dicto, l. servum 36. ff. manumiss. sellorum, l. Sibilia, ff. si hereti-
ff. de blasphemis, l. si vera 3. ff. Sed est, ff. J. foliato ma-
nus. juncto Fabro lib. 20. congel. c. 18. l. 2. ff. de annis lega-
tis, l. scindens 70. ff. de V. S. l. Servos 38. de stipul. servor.
l. si pias 33. ff. de fiduciam, liberti, li. videndum 95. ff. de legat.
l. daturae 61. cum diablos segn. ff. scimus marini, et quantum 37.
ff. de condit. et demonstr. l. iuratum 73. ff. de verbis oblig. l. que-
stiones 18. ff. de probat. l. igitur 12. ff. si opero, ff. de liberali
causa, l. si cum q. ff. si de donat. inter, l. cum fine 11. ff. de Car-
boni editio, l. si transire 14. ff. de operis libert. l. geniti, de affi-
berti, l. qui legatum 6. ff. nunt. ff. ad l. Cornel. de falsis. Omifuis ergo
hi operum itipulacionibus, in Gallia, & nostra Hispania,
atque Longobardia juxta proprias leges patrion tempore manu-
misericordis, non solum obsequium, verum & operas refinie-
bant; aliquando vero plena concepia libertate, nullum iudic-
tis conservabant; qui liberti dicebantur Amundi, quasi exem-
pti ab omni potestate; cuius manumissons formam tradit lexis
Longobardica sit. 35. l. his verbis: *Qui Sulfred. et ex estraniorum,*
deinde Amundum, facere volerit, sic debet facere: Tradat eum prine-
in manu alterius hominis liberti, et per Garanzib. ipsum confratre,
et ille secundum traditum eum in manus tertii hominis. Et tertius tra-
dit, cum in quarti, & ipse quartus das eum in quadiuum, &
tingat, in Visidat, & Gifiles ibi finit. Cuius legis exposita ver-
bi expositum Lemaitre libro de iuris. eccl. 8. illa vero nulla
operas imponebant, quibus libertatem prestatib, ut clerici
fierent ad votum Regis. De primis egi in l. hoc sit. de fe-
condis, qui apud ipsos Longob. impantes dicuntur, ita ha-

C A P U T V.

Alexander III. *Archiepis. a Turon.*

Consuluit. Et infra: Conf. t. t. respond. quod neque b spurios, neque servos ordinare debes. Et si me-
vera præsumas.

N O T A E.

Trov.) Suspicos legendum esse Toleti, ut in e. consuluit 1.
de appell. c. confusione, de Iudicis, ubi (nisi fallor) sunt
alii partes hujus distinctionis, & auctoress habent Alex.
notarium III. Reente ergo ea lectio[n]e, *Alexandri III. Archiepi[iscopi] Tolet.*
scilicet enim *Toletum Hispania nostra urbem primariam ele-*
ctu[m], quam ita describit Philipus Ferrer, in Topograph. Nov. SS. fol.
125. col. 2. sic: "Ad Tazum fluvium circumfuentem, nova Ca-
stella caput, amplissima Metropolis, umbilicus Hispanie,
urbs ampla & Regia nobilissima, cuius Cathedratis Ecclesia
maxima, auro, gemmis ornata, aequalissima est omnium Ec-
clesiarum, non modo Hispaniae; sed et totius orbis diutissima,
ut auctum affirmare, Archiepiscopum, Toletanum, qui Primas
est Hispaniae, non redditus habere, qui omnes Episcoporum Ita-
liae redditus in unum collectos superuerint. Id etiam certum,
*plus ab Archiepiscopo Toletano polo possident, quam ab om-
nibus Episcopis Gallici finali acceptis: tanta fuit Regu[m]*
et auctoritate eius, quod ad eum venientibus, quae ad consilium
ad eam advenientem, non repperit.

C A P U T V I.

Innocentius III. a Varienſi Episcopo.

EO libentius. *Et infra:* Adjecisti aliam questionem, an illorum filii, qui Ecclesie servili conditione tenentur, traditi a parentibus militia b clericali cum fucor convivient dominicis, ut eadem Ecclesie debant defervire, assequentes propterea libertatem, post tempus ea relata possint ad aliam fe transire? In quo credimus distinguendum, utrum ex tenore fuerint e manumissi, & oblati ordini clericali, quod a manumittenti Ecclesie, dum vixerint, debant impendere famulatum in obsequiis divinorum, & tunc transferendi se ad aliam est licentia dixerit: vel manumissi exenterit absolute, siveque libertatem habeam ad aliam transeundi.

NOTEÆ.

a **V**arens.) **S**eu **V**aciens, ut legitur in tertia collectio-
ne, **n**on **h**ab. **s**itul. **c.** **u**nit. **V**aciens Episcopatus est
in Ungaria suffraganeus Strigoniensis.
Militia clericis. **C**ap. **1**. **d**e **v**ita, & **b**onis. **c**leric. **L**. **6**,
c. **1**, **d**e reman. ubi aliqua de ratione hujus nomenclature dixi.
Manumiss. **C**onditio in manumissionem potest adiungi, ut
deferatur certa Ecclesie, quia talis pactio nullam finitione la-
bem continet, ut late probat Anguarianus **4**, **d**e **leg**., **c**. **7**,
d M*anumissio Ecclesie.* Ecclesiæ appellat manumis-
tationem. **I**II. quia in Ecclesia manumiscebatur, dicta dicta
in **c**. **1**, **h**ab. **s**itul. & ipsa patrona remanebat eorum, ut dixi
in **c**. **3**, **h**ab. **s**itul.

Vos manumiscentibus adiungatur ea conditione, ut per
certa Ecclesie opera impenderent, qui liberi posset nee a
manumissione; nec ab eis hereditas quodam **j**urpatronatus,
sive in operas sibi praalatant, compelli poterant, lib.
18. **t**it. **1**, **lib**. **5**, leg. **V**espoli, ibi: *Quodlibet de quoquecumque li-
bertate, aut specialiter de ecclesiasticis, diffundit sublimavit honoris,
aut preijs sanctorum lexis depudat, vel ordo religionis, vel or-
dinatio manumissionis, non erunt ad honorem patricium redu-
cendi concientie qualibet herediti. Si ergo haec obserbabantur in
liberto laico praalatant opera Ecclesie ex oblatione domini;
quanto magis servi manumissi, ut clerici han. & ministrent
in certa Ecclesie, in ejus servitio perpetuo debent manere,
ne ab ea recedere possint.*

C A P U T VII.

4 Idem.

Miramur non modicum, cum certum sit in constitutionibus b' antiquorum, quando servi in gradus ecclesiasticos ordinati, debant in servitutem, vel non debeant revocari. Et infra: De subdiaconi ordine, quia de eo fit mentio in Patrum statuis expreſſe, videtur nobis, quod & is cum diaconi gradu privilegio gaudet eodem tam licet facer ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva, tamen a constituzione Gregorii, atque e' Urbanii secundum moderna tempora facie gradus esse minime dubitatur.

O T A E .

N O T A E .

a *[Dom.] Textus hic in hac sexta collectione tribuitur Innoc. III. sed nec inter eius epistolas hancalque editas, nec in ulla ex collectionibus epistolorum ipsius reperitur. De hoc autem textu, & aliis sex in hoc volumine compilatis sub nomine Innoc. III. Tancredus, qui notas scripsit ad 3. collect. in fine ipsius, ita lectorum moeis in fine operis: "Quidam affectio-
nis ardor scholasticæ me cogit, ut quasdam Decretales,
quas sub nomine Domini Innoc. III. habent scholasticæ, tam-
quam non suas respiciatis; neque enim in registris eius con-
tinuntur, neque ab eo editæ comprobantur, sicut ore ad os
ab ea accepti. Quarum una est de fervo in Subdiaconiis or-
dinato, qui privilegio assertior eodem gaudeare cum clero-
citate. Secunda de Subdiaconi eligendo, in qua dicuntur, quod ad
hos non vidimus aliquem reprobatum. Tertia de date, ubi
dicuntur, quod qui forte de matrimonio cognovisti, & de
dote cognoscere valueris. Quarta de clericis, qui renunti-
ordinari, ubi dicuntur, quod ei beneficia auferantur. Quinta
de sacramentis exortis, ubi dicuntur, quod illi, qui ea pre-
fiterunt, penitus observare tenentur. Sic & de quibusdam
aliis accipite. Prima predictarum, qua incipit, Miratur: se-
cunda, Ex literis: tercua, De prudentia: quarta, Quarier: quin-
ta, & super consultatione sexta, Tancetjuri non repugnat:
septima, Pene suave est. Omnes autem, quae in hoc opere
re continentur, in registris ejus a primo anno usque ad
duodecimum noveritis contineri. ¶ Refert hoc Tancredus
testimonium Ant. Aug. in *præmissis ad collectionem notar.*, in fin.
Sed cum tam præcise decisio, quam alia, que a Tancredo
indicantur, & a nobis suis locis exponentur, compilata re-
periantur in hoc Decretalium volumine a Gregorio IX. ap-
probato, ambigendum non est, eas esse authenticas; siquidem
litteræ de auctore non confit, volumen tamen hoc authenti-
cum est: & sufficit, etiæ auctoriis incerti fragmentum
reperiat, quod sit in volumine authenticum, ut authenticum
judicetur. Probat. late Pater Redanus in *commentarium ad
Macobianorum librum in apparatu*.
b *Antiquorum. Cap. ex antiquis, 54. disp.*
c *Urbanii. Ut late probavi in c. a multis, de atat. & qual.**

„sisterunt, penitus observare tenentur. Sic & de quibusdam
aliz accipit. Prima praeditarum, quia incipit, Miramus: fe-
cunda, Ex literis: tercia, De prudenter: quarta, Quaris: quin-
ta, super confutatione fexta, Tameti juri non repugnat:
septima, Pene suave est. Omnes autem, quae in hoc ope-
re continentur, in registris ejus a primo anno usque ad
duodecimum noveritis contineri. „ Refert hoc Tancredi
testimonium Ant. Aug. in premissis ad collectionum nosas, in fin.
Sed cum tam praelitis decisio, quam aliz, que a Tancredo
indicatur, & a nobis suis locis exponentur, compilata re-
periuntur in hoc Decretalium volumine a Gregorio IX. ap-
probato, ambigendum non est, eas esse authenticas: siquid
denique licet de auctore non confit, volumen tamen huius au-
thenticum est: & sufficit, et si auctoritate incerti fragmentum
reperiatur, quod sit in volumine authenticu, ut authenticum
judicetur. Probat late Peter Redanus in commentatorum ad
Machaboeum librum in apparatu.
c. Antiquorum.) Cap. ex antiquis, 54. dist.
c. Urbanis.) Ut late probavi in e. a multis, de azar. & qual.

C A P U T F I N A L E.

Gregorius IX. Archiepiscopo a Neapolitano.

Dilectus filius G. Diaconus proponit, quod I. miles ea occasione, quod patrem ipsius & hominem servum esse proponit (licet mater sua, cuius debet imitari conditionem, & libera esse noscatur) ne promoveatur in Presbyterum, impeditre præsumit. Quocirca mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis, eundem militem ab iusmodi impedimento cœsare compescas.

N O T Æ.

Nepopolitano.) De origine, & amplitudine urbis Neapolitanæ, late egi in c. 2. de conflit.

B. Hominum.) In jure Cesareo homines appellantur procuratores, actores, custodes, emphytice, i. 2. C. de Episc. & Cler. l. 4. C. de dignis, lib. 2. C. de conduct. & procer. pradior. fseal. l. fin. C. ut nullus ex vicinianis : in libriss vero feudalibus homines appellantur vasallii ; qui feudum a domino accepterunt, & illi homagium, sive hominum jurarunt. Hothomanius, & alii de verbis feudalibus agentes, verbo Homo. In legibus Vifigoth. & Longobardor. illi homines appellantur, qui sunt servilis conditionis. l. 6. tit. 2. lib. 3. l. 18. tit. 1. l. 9. legum Longobard. probat Fredericus Lindembrogius in *Glossario legum sanctis, verbo homo.* Quia in significacione homo accepitur in praesenti, & apud Iosuam. VIII. R. P. epis. 299. Anselmo Episcopo, ibi : *Quidam sclerulus Longobardus nomine N. homo videns Marchionem,*

bus firmator. In Italiæ enim, ubi nostri testis calus contigit, proles ex matrimonio sucteptæ patrem sequebatur, et, *item, de consilio servorum.* Apud Saxones idem obserbari confitat ex l. 16. tit. 1. ipsorum. Apud Vifigothos ex l. 3. tit. 11. l. 3. 14. tit. 5. l. 17. l. 9. tit. 1. l. 16. *legum Vifigothorum.* Apud alias nationes idem obserbari probat Grotius de *sue verbis.* l. 2. c. 5. n. 29. sed in hoc textu aseparat de Grotius nae ex coniugio, aliis ut potissimum causam, videlicet quia spartias erat, ordinari non poterat, et condulsi, hoc sit. Igittur si in praefatis agebatur de filio in matrimonio nato, non matris, sed patris condicio attendi debet.

Pro hujus testis, & ejus decisione plena interpretatione sciendum est, ingenuos homines, aut nasci, aut fieri: ingenii nascuntur ex libertate, ingenuae, l. & servorum, scilicet de *factu hominum.* L. cam pater 77. §. cum inter 28. si de leg. 2. l. quod ex libera. II. C. de operis liberte, navel, 34. *Institutiones.* Qui nascitur ex libertate ingenuus ingenium nascitur; qui ex liberis Latinis, ingenuos Latinos : Paulus 1.4. *fons.* tit. 11. c. 5. *Latinus.* et ingenio

COMMENTARIUM.

Ex hac Gregorii IX. decisione sequens deducatur assertio: *Natus ex libera matre, parte aeterni servus, lib. nascitur.* Probatum can textus in c. fin. 32. q. 4. c. licet. 3. de conjugio serv. c. un. de natis ex libero ventre. l. 5. §. ingenitum. l. 1ex. 2. l. imp. ff. de statu hom. L. huiusmodi. 84. §. legatum 10. ff. de legat. l. 1. c. caput pater 77. §. cum iner. 28. de legat. 2. l. partus. C. de rei vindict. nego 15. C. de prob. l. libertinaria 9. Cod. de iugen. manum. l. 3. c. fol. matr. l. 6. C. de ffcis & leg. l. 8. vita 1. fin. C. de liberto confa. p. princ. l. 6. de ingenuis. Ulpian. in fragm. iii. §. ex eive. Paulus. l. 2. sent. rit. 25. Confluant de iure. Regio textus in l. 1. rit. 14. l. 4. l. 2. rit. 21. ead. p. Illustrant Caius. l. 4. obs. c. 28. & in l. 2. ff. de statu defun. Faber in Papam. iii. 4. per tot. & in rationali ad text. in l. 25. & 28. ff. de statu hom. Carranza de partu. c. 3. Benites in c. unica. de natis ex libero, qui plures con- gerunt, quibus addendi sunt Anton. Faber. l. 4. corred. c. 29. Sar- mientus. l. 1. selec. c. 5. nofer D. Franciscus de Amaya in l. 29. & 36. G. de Decur. & l. 2. obs. c. 6. Basilius. l. 1. de mari. c. 3. Leo彭尼乌斯 in c. per venerabilem. n. 266. qui filii sunt legitimi. Grotius de jure bell. l. 2. c. 5. n. 29. Lactius Mancinus l. 1. de triplex. se. c. 7. Opiniungis de iure iugentum. c. 7. Former. l. 1. selec. c. 7. Hunnius ad Trentensem vol. 1. disp. 2. thesis 50. Richardus de nobilit. comm. num. 29. claudat agmen. D. Iosephus Fernandez de Retes tom. 2. opusq. l. 8. c. 5.

ab illo, qui ius dandi habebat, dati erant, d. l. 8. q. in
ministerium, & §. prefeti. Quod in melius mutavit Jutinna,
notula sua 22. c. 8. dipsonens nullum alias liberum ex sen-
tencia servum fieri; qua verba feceruntur Donellus & l. 2. com-
m. 9. ut eximaret, adhuc post predictam constitutionem li-
beritatem conditionis homines sententia, & Supplicio servos posse
fieri: contenti illi Faber in *Jurisfaer.* tit. 4. prima, 1. illa: 8.
quamvis, utr. 11. prime, 6. illa: 5. ver. *Observandum*, de hac re
agendo silentio diputatiumpotest praeceperit. Item id probat Do-
nelli, ex c. 9. dicta novella, ibi: Si vero decretus judicialis liber-
tum, nisi libertum, aut horum filios in servitutem redigatur, Quibus
verbis rem acutam patet Donellus, qui dictam sententiam
prius ab Accurso habuit *indicti*, c. 8. v. *Bene naturorum*; fed quam
male, probo sic. Jutinianus id in animam induxit, ut velle
nullam tentendi fieri alias liberum servum, ut sic statim liberum
comprehenderet: quid enim huic nocturae erit servus
anteacta? praefitem quia Jutinianus, natalibus ingenuis ex-
auavit libertinos, novella sua 80. Senlus ergo praedictorum ver-
borum est, liberum, libertane, seu eorum filios ob ingrati-
titudinem in servitutem redigi; non vero alias ex delicto ler-
vitutem interrogari. Qaz sententia etiam siadetur ex versione Julia-
ni Patricii novella sua 36. c. 2. ubi enumeratis causis, quibus nuptiz
disvolvuntur per servituum illa, de qua hic, praterter. igitur
qua huc non fuit causa detradendi hominem liberum in fer-
vitutem. Nec multum pro Donello faciunt illa verba, & ea, Ex
nam decretum illud non est accipendum pro pena capitali,
qua libertus fit dannatus in metallum; fed pro sententia re-
vacante ob ingratiitudinem libertos patres, & filios una manu-
misficiis in servitutem, ut eleganter probabis ex Juliano, c. 2. ibi:
*Forte enim liberini constituti ingrati contra suum parvum existen-
tiam.* Et ex libris Basili, p. 2. p. tit. 7. in fine, ibi: Si judicis
sententia libertum, aut libertane, aut eorum filios propter ingrati-
tum crimen in suam dominum redigetur servitutem.

Si autem ingenii nati non ex vera fertute; sed ex umbrata manumisisti finit, non officit illis manumisimus, & ita ingenii manebant, ut concipiatur in filiis fanguinolentis a parente venditiis ob nimiam egestatem, l. 2. c. de patribus, qui filios; Paulus 1. 1. sent. 1. i. q. 1. l. unita, C. Theod. de patribus, l. final. col. 2. de alimentis l. ult. C. de patris poesi ubi libertas accipitur pro ingenitutis, ut in l. homo 21. ff. de flauo homini. l. cum paro 40. ff. de liberali causa, post Rewardum ad leges XII. Tabul. p. 3. Goveianum l. 1. varior. c. 17. noravit Olafus ad Donalium l. 2. comment. c. 10. lxx. B. Tales enim filii poetae redemptio pre dictio est ingenii manebant, docent Cujacius ad Paulum dicit, tis. de crudel. Gentilis de bonis materiis c. 2. Baldwin. ad leges Romule. c. 17. Narbonae de sene, ann. 1. q. 2. & ann. 2. c. 2. Petri Greg. l. 12. syntag. 8. Fornerius in l. 37. ff. de V. S. Hunnius l. 1. varior. tr. 2. q. 15. Cabrerios de metu, l. 2. c. 1. Vifem. diop. d. 16. q. 9. Acacius de privil. parentum, privil. 21. Di. Joannes de Larrea disq. 9. n. 10. & 11. Olafus l. 2. comment. Donali, c. 10. Idem contigit in debitoribus eti caute debiti creditoribus addictis, de quibus late agam in c. 2. de pignoribus; illi enim quamvis per additionem in fertute redigerentur, non tamen libertatem, hoc est ingenitutis amitterebant, l. uscir. 24. q. ult. ff. de usfruunti legato, l. 4. q. 9. Stichus, de sciauliberis. Etiam idem est in filiis noxa deditis, quod omni licebat parentibus. Paulus l. 1. sent. 1. q. 5. filius: poeta enim noxa data afflictionis ingenii manebant. Papianus apud Liciniatum Ruffinus nro. 2. celas. legum Molisor. ubi Pitheus: observavit eruditus D. Joseph de Rates l. 9. opusc. c. 3. & notavist D. Joann. Suar. ad l. Aquil. l. 2. c. 2. fed. 3. n. 36. cuius veteris de dictio vestigium odorat Cujac. l. 13. obser. c. 9. & l. 2. 49. Papin. in l. sanctio 41. ff. de pauci.

Igitur ex libera ingenio nascitur; ex ancilla vero servi, Theognides Graecus ita ab Vvesembac. ubi supra, verius. Non etiam rota e squilla oritur, aut hiscylindrus.
Sed neque ab ancilla fitus ingens.
Nisi in illis tribus casibus a Fabro animadversis in Pap. tit. 4, prima, 1, in fine. Primus, cum libertate fideicommissaria ancilla regnare, hinc moram fecit in libertatis præstatim: tunc enim si ancilla filium ediderit, ingenuum parit, l. 1. q. 1. ff. si fuit, & legit, heret, si peccata libertas fuit, l. cam. vero 3. q. ap-
pareat, si de fiduciom. libert. l. 3. C. si mancipium ita fuerit, Ca-
jacus ad tit. C. ad Orphicinianum, & de fideicommissariis libert. leg.
cum Sillanianum 11. C. de his, que ut iudicari, l. ult. C. ad Or-
phicinianum Cajacus 17. 2. ad Afric. in l. cam, qui 38. q. qui ho-
minem, f. de solutione. Secundus casus est cum ventri liberta-
data est; licet enim olim, quia ex lege Caninia libertas cer-
tis perlonis dari non poterat; fœtu reliquii libertas nequi-
tate, Cajacus ad tit. C. de lego Fœtu Caninia, SC. tamen Orphi-
ciano profluum fut, ut fœtu dari posset. Paulus 1. Tit. tit. 14,
in print. & Justinianus in sua nova constitutione relata, in l.
cam inter, C. de fiduciom. libert. omne dubium subtilum, ita-
tuendo, ut ventri tam directa, quam fideicommissaria libertas
relinqui posset. Docent Carranza de parte c. 1. l. 1. ult. 9.
Cuellar, de manumiss. p. 2. p. 35. Narbona anna, 1. 9. 14. &
ann. 10. 9. 16. Raguelius, Merillus, & Linglois in d. l. cam
inter, Faber in Papin. tit. 4. princip. 3. illat. 3. Tertius casus
consideratur in filio captivis apud hostes concepto & nato,
qui, si cum parentibus, altero eorum ad civitatem redire,
licet summo jure ingenuitate, quam nuquam habuit, re-
cuparet non posset; ex aquitate tamen ingenitus manet, l. fe-
stalibus, 6. q. 1. f. de plausibilitate, l. commercio, C. de pesti-
ficio reversi, l. 1. q. interdum, ff. ad Terpsiliolum, quem ca-
vum docte exponunt D. Josephus de Lita, lib. 6. q. 9.

neitez in d. e. unic. de natis ex libro n. 74. Huic aliis simili-
calus est, cum filius nascitur ex captiva redempta ante
nitionem; cum enim redempti status pendascat, ac captivus iure
signorum apud redemptorem sit. *I. verum 20. q. ult. de captivis,*
qui testamento 20. se posseatis; *i. qui infamata, 1. 2. q. 6. C.*
et captivis, 1. qui flamus 8. ff. de re milit. Schiford, ad Fabrum lib. 3.
1. 2. 9. 7. & 8. Baldinus de pictoribus 1.2. Faber in Rajia, 11.
princ. 4. ult. 3. benignus receptum fut, ut filius ex ipsa
genus nascetur: probat D. Joseph de Retes d. 6. episc.
13. n. 2. His alium annectit calum ex d. b. 6. in princ. de
cautelis, Benitez ubi sup. n. 70. aliquo ab Interpretibus ex-
positos refert Olaus 1. 2. comment. c. 10. lit. D. Et D.
deretus de Avila Complutensis Professor novum addit, cum
idelicet filius ex ancilla ex electo ventre nascitur, quem in
uestione de hoc casu speciali edita edidit.

Nec intererit, a patre fervus, vel liber sit, si mater libera
peripatur; quia quadam conditionem, statimque, matris, non
arbitrio attenditur, & partus ventrem sequitur, l. &
l. servorum 5. §. ingenui, l. hieronimi 22. ff. de statu hominum, l.
ad 7. C. de viri vindice, l. placuit 42. ff. de liberali causa, l.
statu 31. C. de agricultori, l. 11. Richarde de nobis, communie, n. 12.
arranzio nisi jep. Amaya in l. exemplo 36. C. de Deut. 1. 10.
l. subtilissimus D. Joan. a Gontora a confilici Justitia, &
cabeira jamdu acclamatissimus Seuator, in l. quidem 19. n. 7.
& manuniss. testam. qui variis rationes hujus principiū redi-
unt. Nec desideratur, ut filius ingenuus nascatur, quod tri-
us temporibus, conceptionis videlicet, medi temporis, &
arta libera fit; sufficit enim ex his temporibus liberam
materem, ne eis calamitas servit lupiernentis noceat
ceti, qui in utero est: unde manuniss pragmanni matrimonii
nasci, si nuptia sequuntur, filium ingenuum parit, l. si minor
9. ff. de manuniss. vindicta. Licer eam secundum iuris communi-
tatis regulas in-his, qui ex nuptiis sumpciuntur, conceptionis

tempus attendatur, in vulgo quintus tempus editio[n]is, & in
18. ff. de statu homini, Ulpius in fragm. tunc. §. dicit. & sic
statu[m] ex ancilla, quamvis libera, tempore conceptionis, aut
nedit temporis feru[s] nascetur, Cajas. l. 1. iust. tamen cum
aper haec re inter Consultos altercetur, ut docent Hothomai-
lus. l. 4. do[ci]o[n]e. c. 14. Duer. ad tit. de statu homini. Conranus l. 2.
civis. c. 11. m. Olualdus 1. 2. Donellus. c. 10. lii. E., D. Petrus
Medinilla, in vixis confusororum, pag. 96. placuit liberum natu-
r[um] & servorum 5. prius. Iustis. de ingen. Paulus. l. 2. sentent. vii. 24. in
vinc. Docent Olano l. 4. Paral. c. 14. & l. 5. c. 10. Vvifembac disp.
n. 13. Revard. v. var. c. 13. Goveanus l. 2. var. c. 11. Oluald.
ff. sup. lxi. E. Basilius de matr. l. 11. c. 3. Cajac. l. 17. q[ui] pap.
l. 11. ff. de sensi p[er]fisi. Benitez in d. c. uinc. n. 83. qui laudat
Fabr. & Carranzam, Pichardas de nobilit. n. 93. Quare textus
l. 3. §. ult. ff. de suis, & legitimi. dum sit, non videri in
curvitate conceptum eum, qui ex ea natu[re] est, quia ante 18.
aies, idest secundum Gracos, sex menses, & duos dies manu-
alis fuit, non suppouit necessarium est tempus concep-
tio[n]is; & editio[n]is; tantum enim unum sufficit, ut late pro eius
extenu interpretatione docet Benitez ubi sup. n. 90. Ob eandem
rationem subtiliter Triphonius respondit in l. 1. Areofatu
66. ff. de statu homini, in ea specie, cum Arecula libertas re-
stituta est sub conditione; si tres liberos ediderit, & unan-
imiter, mox tres, ultimum liberum esse, qui es in tempore,
quo quartus natu[re] fuit, jam libera erat, & sufficit illud in-
stant, ut filius liber nascatur, notat Panciroli l. 2. var. c. 6.
ff. de statu homini, in ea specie, cum Arecula libertas re-
stituta est sub conditione; si tres liberos ediderit, & unan-
imiter, mox tres, ultimum liberum esse, qui es in tempore,
quo quartus natu[re] fuit, jam libera erat, & sufficit illud in-
stant, ut filius liber nascatur, notat Panciroli l. 2. var. c. 6.
ff. de statu homini, in ea specie, cum Arecula libertas re-
stituta est sub conditione; si tres liberos ediderit, & unan-
imiter, mox tres, ultimum liberum esse, qui es in tempore,
quo quartus natu[re] fuit, jam libera erat, & sufficit illud in-
stant, ut filius liber nascatur, notat Panciroli l. 2. var. c. 6.

Sed hinc primum adverlatur textus in 1. 9. 10. ff. de exitio, c. 11.
omini, ubi simili proponantur, & deciduntur causas, cum
alius nascitur ex ancilla, & cum nascitur ex ea muliere, quae
expulsa e civitate filium edidit, & similiter affligerum filium
liberum nascit, si medio tempore mater libera sit; sed qui ex
expulsa e civitate nascitur, ex libera nascitur, quia deportatio li-
beritate non admittit, i. 1. 8. ff. ad T. erull. l. 2. §. 1. de penit. l. de-
portatio 15. ff. de interdict. D. Nicolaus Antonius l. 2. de exitio, c. 12.
ergo. Cui difficultati, omisitis solutionibus traditis ab Olano
l. 4. Paralip. c. 14. & l. 5. c. 10. Goveano, qui textum emendat l. 2.
concl. l. 11. Fabrol. 20. coniunct. cap. 1. Rerundo l. 5. nov. c. 13. quo-
rum solutiones referunt Vilembachius dis. p. 3. c. 13. dicendum est,
Marianum quad casum ancillas accipiendam esse de liberta-
te, ita ut affirmet ex libera natum medio tempore liberum
nasci; quod causa vero expulsa e civitate, de civitate
Romana videlicet civem Romanum pariat, si medio tempore
civis Romana sufficit. Comparatio igitur unius causas ad alium no-
nit circa conditionem servilem, sed circa qualitatem partus edis-
ti, & quemadmodum filius liber nascitur ex ea, quia ancilla con-
cepit, si medio tempore libertatem alegatur, eti tempore
partus iterum in servitute reperiatur: ita civis Romanus na-
scitur ex ea, ea, quae tempore conceptionis, & partus expulsa
e civitate reperitur. Docent D. Nicolaus Ant. d. l. 2. de exitio, c. 11.
n. 8. D. Joseph de Retes l. 1. de interdict. c. 3. de addit. n. 6. Etiam
adverlatur supra traditis textus int. ff. de seors. passi, ubi deciduntur
mulier, qui conceperat, dum in civitate esset, & potea in
metallum damnata esset, tandemque a Principe restituuta, hu-
manum dici posse cognitionis iura restituuta videntur. Ex quibus
verbis liquet, naturam ex ea, que libera conceptus, ex huma-
nitate iura cognitionis obtinere: sicut quia non sufficit unum ex
tribus temporibus, & calamitatem matris filio nocere. Praesertim
difficultatem Cuajac. l. 17. 29. Pauli in ea log. qui pro eius solutione
affirmat, textum illum referendum esse ad ius antiquum ante
constitutionem Antonini, de qua int. 4. C. de p. quo impedito,
tempus nativitatis attendebatur. Sed cum res fallit Benitez ubi sus-
cipit, qui ait, Paulum (opponere), filium in ea civitate libe-
rū nasci, sed proper damnationem matris iura cognitionis

tit. XVIII. De servis non ordinandis

esse, quia fisci ancilla effecta fuit, l. aut damnum, §. p. ff. de paenit: unde licet beneficio Principis ipsa restituata, iura cognitionis ex humanitate tantum filio restituuntur matrem.

autem egimus de ingenuis natis, num ingenuos factos
perturcamus. Dubios ergo modis ingenui fuit beneficio
ipsius. Primo si a Princeps liberti natibus restituisti sibi,
propris, sed illis, in quibus a Princeps omnes homines
erant, qui natales antiqui dicuntur, i. 1. C. 2. ff. de iure auctor-
itate hanum natalium refutacione ira liberius ad ingenuitatem
ducitur, ut perinde habeatur, et si nunquam servitus fu-
tus esset, & parvis efficeret, i. sibi ff. despat, refut. I. Imperial.
C. de nati. 3. q. 1. ff. de bonis liberti, unde ab eis successione
nonus non admittitur, i. 2. sibi ff. de natali, 3. q. 1. Unde nisi
liberius a liberto, Princeps autem libet, non restituiri

ente patrore libertus a principio natus ibus non restringitur, et nisi de natus, neque reverentiam patrone debet. sed si hinc
3. si de in uxore, Pinel. 1. 2. selet., 6. n. 2. Hoc ta-
cas omnibus libertis Latinis, excepto iurepatronatu
Iustinianus sua novell. 78. notarunt Cujac. 1. obser. 30.
randus Maurus de pere liber. 1. 21. in fin. Nec obstat rexus in
ara 6. C. de suis, & legatis hered. ubi deducuntur, naturum ex
& fervo spuriom esse, quamvis postea patri libertas
renvenit, & natum refutat: ergo quia natum refi-
tum est, filius non

non reddit restitutum plene ingenuum, alias filii eius non auferetur. Nam respondendum est, in ea specie in illegitimatione manere, quia tempore nativitatis erat in legitimis, cum iure Romanorum inter serum, & utram perfonsa non detur coniubium; unde non potuit spurius ad illad tempus, in quo incapax erat legitimis; docet Bafili, b. II. de mariti, c. 3.

secundo modo licet non perfecte ingenui nisi, ingenuitatem jura nanciscuntur liberti illi, qui juri auctoritatumorum a Principe impetrarunt, leg. i. & per totum, f. & de jure aurum, annal, tantum enim illi referendarum in ore equitem, qui deponebant feruum annulum, aureum piebant. Status Papinius l. 3. Sylvarum.

Item idem in eorum tabulis cum duxit aquilebus.

*Auge idem in cunctis populis cum dicitur aquilae;
Mutare quoque genum levasse ignobile ferum
Exutus, & celo natum equestris honor.
Ex locis exponit. D. Franciscus de Amaya in t. 2. C. 5. ser-
vit libertate, n. 49. Svetonius in *Julio*, c. 39. in *Galba*, c. 10.
c. 11. bistor. Non minor gratia *Julio Galba* libertate, quem an-
drosatum equestris nomine *Marcianum vocabat*. Alexander
Alex. 1. dier. Genial. c. 12. plura adducunt Amaya in d.
Tirap. in d. 12. dierum Genial. Bulenger. 17. in *Imper.* 0.14.
c. 14. obliter. c. 14. Briffonsibus ad *Julian.* v. Vito de-
siderio. Sed cum jupitronatus illorum maneret: quia honor
obsoletus non iure condito mutabatur. In *folia* 2. 8. sed*

Ita
com
me
de
mat
gen
3-4.
Fab
flati
tus,

ff. unde cognati, *leg. unic.* C. quando civilis actio, l. qui iam 28. *ff. final.* *ff. de烈am.* cui, l. 8. *ff. sed si* 3. *ff. de in vocando,* l. *falsa* 33. *ff. de condic.* et demonst. l. idem *ff. ad Syllanum,* l. *ingenuus* 25. *ff. de statu hominum,* l. se qui 42. *ff. ad l. ful. de adul.* l. i. *ff. ingenius liber est,* l. se

excusat, rur. leg. libertus 14. ff. de taxo & cura.
Solen aduersitas super tradita opponi texus in l. 2. c. debon-
p. contra fiducias liberti, ubi haudetur, patronum liberti
incuribus electi, ad bonorum possefessionem non admitti: si-
ne nec ad sufficiendum illius liberti, qui jus aureorum annu-
rum impetravisti, admitti valeat. Sed an recte ita expenda-
tur, lectoris judicium sit; in eo enim tantum deciditur, pa-
nonum clientem, & exigentem matrem, & operas a liberis,
in admitti ad bonorum possefessionem liberti: quod ex eo pro-
nim, nam patronus non potest a liberis munera, & operas exige-
re, nisi promissas tempore manuifissionis, leg. opera, ff. de operi-
bus, aut jure jurando postea promissa, leg. us. iurauitum,
l. 2. ff. lib. 37. ff. de operis liberi, & si patronus eligat
eras, ministrare, videtur remunire, huius sufficiendum, ut con-
igit in pare, qui a filio emancipato dignitatem accepit, nec eius
dicitum inquietari, l. 1. ff. si parent, ff. si quiet a parente. Si

ergo patronus eligendo, & exigendo munera, &c operi-
sccluditur a successione. Donellus in d.l. ubi etiam Cu-
ximatis, patronum eligit opera, quas a liberto con-
poterat, ab eius herede, & eo casu non admittitur ad
in possessionem contra tabulas. Secundo solet opere
in l. 1. ff. de iure auctor. annuli, in illis verbis: *Liberti-
tatem quod vivunt. Ex quibus deducitur, etiam per jus au-
torum annulorum statum libertinitatis confervari. Sed omisita
est Julii Pacii censur. 6. q. 86. Fabrit in Papin. tit. 4.
l. 1. illar. 4. Cujuscum in l. 1. C. si servos, aut liberos, di-
cet, statutum libertinitatis etiam post jus auroreorum an-
nulorum impetratum, quod obsequienti patrono debitur
vari, non vero quod cetera patronatus iura , d. l. sed
l. 3. de ius vocando.*
libertate auctem restituuntur: aut ius auroreorum annulorum

Ingenio-
qua facie-
re polit.

autem remittere, aut illis auctoritate am-
plius tam potest Principes l. unica, C. ad leg. Vistulam,
operato a Princeps; d. leg. sif. ha' 10. §. 3. de ius vocan-
do; Nam principes ingeniam facit, l. ff. na' statibus, l. pe-
decutione. Privatus enim iura ingenitatis concedere non
Sed in hac reperitur celebris antinomia textus in l.
lvi 27. ff. de flave hominum, cum leg. scindam 32. ff. de riu-
s lego ultima alteratur, patrum adoptando libertum,
cum fatere non posse; at vero in dict. l. scindam 32. con-
ducet et videlicet libertum, qui se ingenio dedit
ad eum in eius familia, iura contumeliatissimis conseque-
tus, disfudit; et antinomia conciliatio scindam est,
num, qui le dedit adrogandum patrono in eius famili-
a ingenitatis consequi, d. l. scindam; extranea vero
se fide in adrogationem non possit, ne iure fide manumis-
tudetur, l. ult. ff. de adopt. l. libert. ff. de bonis liber. Caja-
nes. *Leg. T. 6. lib. 10. cap. 8.* & 6 conditioni sua relata se dederit in

*leg. sed fit non 10. ce si conditione sua relata te accedit in
iustitia, iubat patrosum integrum, illibutantem remaneat,
et se ipse, & patrem, l. 1. & nepos, &c. Si quis a parente
in arrogatione libertus dari potest, l. cum enim s. 1. in
anno 8. c. de adoptione & confœderatione iura ingenuitatis quadam
cum, ejusque familiam confequebat, l. 1. secundum 33. ff.
narr. Malitius Sabinus relatus ab Aulo Gellio, 15. ne
19. ibi: *Liberitos vero ad ingenuis adoptari possent**

scripti, sed ad negre permitte dicti, nec permitendum esse impunitum, ut homines libertatis ordinis per adoptionem sua invadantur. Alioquin, inquit, si juris antiquitas ista potest, etiam fervus a domino per Praetorem dari in adoptione potest. Sine his c. 1. ibi: *Quod jura vera publica, que ingenuitatis non convequntur*. Unde Senator filiam non potest. I. ult. 4. de statu homini. Faber cit. 4. prim. c. 2. Petr. Faber in l. 207, de reg. iuriis, Brilon, de res. pag. 156, juxta quam distinctionem ingenuitatis, quod iam adoptantis, & quod jura publica ingenuitatis re- aliorum, accipiendi sunt pradiicit textus.

animadversis ratio nostra decisio[n]is provenit primo ex & iure apud varias nationes recepto ; nam apud He- obstatu[m] fuisse constat, ut filii conditionem matris tenentur: siquidem Iuda[ic]us natus ex Abrahamo , & Agar servus, non liber, natura fuit: probat Petrus Caneus de Hebr. l. 1. c. 22, quod iuste, videlicet ultipartim conseruari fequi, legem natura appellavit Iulianus m. l. xxv. f. de statu homini ex ea ratione forsan, quia sicut fuit a plantata folio cedum tamquam matris, ut mater in fo- fusi inde & filii vulgo quasfit, quia incerto patre nati- tate, terra filii dicuntur. Ovidius l. 1. metam. ibi :

autem filii filii sequuntur. Apud Romanos hoc pro
erto obserbari jam supra probavi: cuius doctrinae ratio-
nibus adducunt Interpretes. Alii cum petuit ex eo, quod
præfatus materiam corporibus, & sic statum. Aristot-
erat, anim. lib. 1. c. 2. ibi: *Marem*, ut quod inutus,
originem tenet: *feminam*; ut quod marcta. D. Thom.
31. art. 1. ibi: *Habet autem hoc materialis conditio, quid in*
animalia feminam materiam ministras. Aliam reddit
in rationalibus in d. 1. s. §. ingenuum, videlicet certiorum
in demonstrari, si attendatur *matri conditio*, potius
patris, cum semper mater certa sit, pater vero incer-

*l. valgo & ff. de statu bominum l. filium 6. ff. de his, qui
sit, l. mater 5. ff. de in ius vocatio. Adstipulatur Ovid.
Metam. ibi :*

Alias cumularunt rationes Donellus l. 2. comment. e.
Amaya in l. 36. Cod. de Decurionis l. 10. n. 18. Benitez
in d. e. unit. de nax ex libro ventre.

abst difficilis pro dubitanti ratione supra adducta,
cujus solutione late disputant Interpretes, an prefesa de
locum habeat tam in filiis suscepimus in conubio, quam
loquo quisatis. Faber in Pap. iii. 4. prima. & Caranza de
l. 3. §. 3. n. 24. filium ex tantum cala matris conditionem
existimant, quando vulgo conceperus est, cum patrem
non habeat, l. quia s. ff. in his vocando. Ulpian. in
s. iii. 5. faciunt lex ultima de jure deliberandi, juncto Cujam
icio

cio, ibi, l.13, 13, & ult. C. de agricult., & confit., l. 11, ac vero filium in matrimonio sive patris conditionem sequi. Pro illis & eorum sententia expenduntur textus in l. cum legitime 19. l. lex naturae, & ff. de statu hominum, qui conjunctim legandi sunt; & tunc in eis statutum, quod cum datur legitime nuptiæ, filii patris, non matris conditionem sequuntur: cum vero non intervenit matrimonium, sive lex specialis aliud inducit: igitur filii ex nuptiis sive patre servus fit, licet mater libera reperiatur, filius servus nascitur. Pro hujus textus interpretatione Grotius de iure belli l. 2, c. 5, & cap. 29, in notis, Benitez in d. cap. unic. Mancinus de triplex iure lib. 1, cap. 75, affirmat, D. Ifidorus non secundum ius Romanorum, sed iuxta lege Vifigothorum, & Teutonicorum accipiendum esse; quia apud predictas nationes pars deterioris parentis conditionem sequebatur. Sed subtilius D. Josephus de Rebus ex officiis, sententiam D. Ifidori, videlicet nam ex liberis, & ancilla, servum nasci, iuri conformam esse; rationem vero ab Hispania Doctor ad dictum esse referendam ad calum legis Menetii, & ejus dispositionem non vera generaliter esse accipiendam: quare iusta eam verum esse, filium deteriorum parentis condicione sequitur.

Secundo supra traditis adveratur textus in lib. 2, ff. de statu defensionum, ubi assertur, non esse libertatis quodam filii inferendam propter matris, vel patris memoriam post quinqueannum non retractandum. Ex qua Papinius etiops manifeste conflat, aquiliter statum patris, aut matris attendi quodam libertatem filii. Pro cuius textus expositione varia adducta nostrarum Amaya in d. l. 36, n. 27, C. de Decr. illis omisibus Benitez in d. cap. unic. n. 32, exfiltrat, quia matrem sequitur: & sic non loquitur Celsus, & Ulpianus de conditione patris attendendam, vel non, quod libertatem, & quodam statum, nisi per errorem nuptiæ cum peregrino celebrare essent. Ulpianus in fragm. iii. 7. Difficilliora sunt verba illa, que sequuntur in d. l. lex naturae. Nam les peregrine alia induci. In quibus statui videatur, lego speciali induci posse, ut filius vulgo quæsumus deteriorum patris, vel matris conditionem sequatur: cum certus sit in filii vulgo quæsumus matris tantum attendi conditionem. Quia difficultate operis Faber in ejus rationali, ea verba Triboniano tribuit. Sed ea solutione omisita, & alia tradita a Corriano in extenuanda dicendum est, quod referenda esse ad legem Menetii, quia cautum erat, ut natura ex peregrino, & civi Romana deteriorum parte sequeretur, five pater, five mater in peregrinitate esset. Ulpianus in fragm. iii. 8. 8. Docet Forneius l. 1, foliis 6. Hannius ad Tresl. vol. 1, disp. 2, foliis 1, ff. de liberali causa; & sic Papinius alterare, questionem ingenuitatis filii inferendam non esse propter patris, vel matris memoriam: si enim ex liberto Latino, vel libera Latina filius nascetur, ingenuus Latinus febat ut supra dixi. At ergo Confutus, ingenuitatis questionem filii inferendam non esse, id est, an ingenui cives, an ingenui Latini essent, ex eo, quod patris, vel matris Latina memoria post quinqueannum retractata sit.

TITULUS XIX.

De obbligatis ad ratiocinia Ordinandis, vel non.

CAPUT UNICUM.

Ex Concilio a Carthaginensi.

Magnus Episcopus & Augustinus dixerunt: Quid dilectione vestre videatur, d. procuratores, actores, & executores, seu curatores pupillorum, si debant ordinari? f. Gratius Episcopus dixit: Si post deposito onera, & redditu ratiocinia, ad usum ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debant cum laude Dei (si postulata fuerint) honore municiari: si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. g. Universi dixerunt: Recte statuit Sanctitas vestra, id eoque ista est nostra sententia.

NOTE.

ACarthag.) Primo, ut referunt Burchard. l. 2, Decret. c. 30. Ivo Carnot. par. 6. Decret. cap. 137. Gratianus in c. Magnis, 34. disp. Ant. August. in c. unic. hoc. iii. in 1. collect. sed quodnam fuit hoc Concilium Carthag. & ubi celebratum fuit, referre oportet. Statuum autem est, Charthaginem insigitem Africæ urbem fuisse, quam post Trajanum bellum a Didone conditum fuisse, testatur Eusebius. Tanta autem eius potentia fuit, ut tota Africa cultior potuerit, & referunt Strabo, & Polybius: a Romanis fuditus evera fuit, & cum deserta permaneficeret, tandem a Cesare initaurata est, ut referunt Strabo l. 17. Plinius l. 15. c. 24. Ptolomeus l. 4, c. 3. Justinianus Vandalis pulsi Carthaginis dignitatem conferavit, & nova Praefecti Praetoria fide auxit, l. 1. ff. de officio Praefecti Africæ. Eius provinciæ Proconsularis fuit, unde Episcopi Proconsulares dicuntur, ut referunt Berterius diatriba 1, pag. 28, & 31. Carolus s. Paulus in Cagrograph. sacra, in Africæ descript. In ecclesiastice varia fuerunt congregata Concilia, inter quæ primum emerat, quod celebratum fuit anno 248, non qua antea alia non fuissent celebrata, sed quia illi deperditi, illorum, quo exstant, hoc primum probaretur. Congregatum fuit a Grato Carthaginensis Praefule, & in eodæ schismatis Episcopis ad unum Ecclesia conversis 14. canones sancti fuerunt, qui reportantur l. 1. Cœcilius ex quibus aliqui transcripsi sunt in juris nostris corpore: can. 6. in c. credib. 21. q. 2. can. 8. in presenti,

can. 11. in c. se quis sumidus 15. q. 7. can. 11. in c. 1. de païs. b. Magnis.) Ita appellabatur Episcopus, qui praefentem canone rogarvit, & in Concilio propulsit.

CAugustinus. Ita legitur in Decretalibus; in Conciliis autem legitur Aſtagensis, qui Episcopatus est in ipsa provincia Carthaginensis.

Dprocutoratu.) Plura procuratorum genera sunt, de quibus in praefenti agere in animo non est; nam hic tantum agitur de procuratoribus propriis ad rationes; qui enim olim rationibus praeceter, procuratores a rationibus dicebantur. Secunda autem est, Rationes actiæ, forum contrari, Kalendarium servatur, sit ex domino procurator. Petronius in Int. lib. 16. ibi: Procuratores rationes acceptabiles. Clarius conflat ex veteri lapide transcripsi a Salas in notis ad Petronium, d. lim. 16. p. 113. ibi:

T. AURELIO
AUG. LIB.
APHRODISIO
PROCURAT. AUGUST.
A RATIONIB.

Unde & rationales, procuratoreque dicebantur, ut ex Lamprido notant Cuiacius l. 8. obser. c. 32. Marcellus Donatus in notis ad Ammianum, c. 15. 16. 6. Iohanni critica, pag. 806.

Ex Executore.) Exadore, emendat Ant. Aug. in notis ad hunc textum, in 1. collect. ut comprehendendatur sacrarum largitionum exactores, id est summarios rationales, seu tributariorum publicorum suscepentes, de quibus in 1. c. credib. 21. q. 2. can. 8. in presenti,

Tit. XIX. De obbligatis ad ratiocinia.

319

Sessiones, l. exadore 8. c. de suscepentes, l. 10. qui etiam actores dominici dicuntur in l. 4. Capital. Clerici, l. 3. & 4. apud Gregor. Turca, l. 9. c. 38. Sed licet hæc lectura incongrua non sit, tamen cum nullo exemplari fulciatur, aut in aliquo codice reperiatur, retinemus communem lectionem, & executores accipimus pro illis, quos paternas familias in testamento non solum filii tutores dedit, venimus & integra fixa dispositio non solum filii tutores, sed quibus in l. 1. & pluribus 107. ff. de lega, q. novel. 68. **L**eonus, ubi nuntios dicuntur executores, & executo pro tuitione, & defensione accipitur in c. 54. diff. notarium Ciron, hic Dantis in c. magnus, 53. diff.

FGratus Episcopus.) Qui Concil. Carthag. primum hoc congregavimus, ut supra retul. In usus.

GUniversi dixerunt.) Post rogationem enim legis ecclæfæcia, ut jude ex rogabatur, omnes ita placitum exprimitur, ut contari ex aliis canonibus hujus Concilii, & aliorum tam Carthaginensium, quos retulerunt, & notis illustrarunt Balzano, & Justulus.

COMMENTARIUM.

Ex hoc canone talis deducitur assertio: Ratiocinis obligati ad sacros ordines admitti nequeant, nisi deposito onera, & redditus rationibus. Probant eam textus in c. illud, 23. diff. c. 1. & 2. 21. q. 3. Concilio teleti, c. 1. can. 8. Clerici, si qui obligati sunt, vel pro equatione, vel genere aliquam domus non ordinando. Ubi pro equatione, legendum credo persuecum, argumento legi, si persuecum 3. C. de confab. l. 1. D. Greg. l. 2. regol. op. 61. approbas in hac parte Mauritii Constitutionem, ibi: "Dominum pie-
nas fanxi, ut quicquid publicis administrationibus fuerit im-
plicatus, ei ad officium ecclæfæcia venire non licet; ha-
bitus quod valde laudavi, evidenter scimus, quia non habi-
tum facultarem deferens ad ecclæfæcia officia venire feti-
nat, mutare vult scalum, non relinquere. Quam spissam
dole explicat Petro Marchia lib. 1. concord. Sacerd. & Imper.
c. 11. Synodus septima sub Adriano II, canon. 13. Nullaten-
tientibus habeant potestem, qui Principis domorum, seu
suburbanarum rerum curam gerint, inter Clerum magno-
Ecclesiæ colligi vel constui. Urb. lib. in Spissu apud Mol-
ham, canon. 11. Cavendum est, ne servilis conditionis, aut
curialium officiorum obnoxia ab Episcopis promovetur in
Clerum. Concl. Tresl. c. 4. can. 47. & 8. can. 3. Inno. I. ep. 2. ad Vi-
tricum, c. 11. Præster frequentier quidam ex fratribus no-
stris Curiales, vel quibuslibet publicis functionibus occupa-
tos, clericos facere concedunt, quibus postea major tristitia
cum de revocandis eis ab Imperatore aliquid precipitatur,
quam gratia de auctor nascitur; conflat enim eos in ipsis
ministris etiam voluntaria exhibere, quas a diabolò inventas
esse non dubium est; & Iudorum aut manus apparatu-
bus, aut præcie, aut interesse; Sit certe in exemplum foli-
cündo, & tristitia fratrum, quam sape perlitum Impera-
tores præfente, cum pro his lapsi rogarentur, quam ipse
nobis positus cognovisti; quibus non solum inferiores
clericis ex curialibus, verum etiam jam in Sacerdotio con-
firmit, ingenio molestia, ut reddentur, instabat. Can. 33.
collegeti Ferrandi: Ut clerici, vel ratiocinatores, non ordi-
nentur. Caput Monachos, 16. q. 1. iusta regam letarum, quam
ita ex eiusdem codicibus referunt Quintanad. l. 3. eccl. n.
46. Si quos forte Episcopi deßi filii clericos arbitratur,
ex monachorum numero rediit ordinabunt, non obnoxios
publicis, privatis rationibus, cum inuidia teneant, sed
habentem jam privatos. Synodus Rhemensis sub Senato Episc.
po. apud Eustodion lib. 2. hilt. Rhemensis, c. 5. Hi vero,
quos publicis cunctis expectat, fine permittit Principis, vel
Judicis, ut ad Religionem focare non audeant. Lex & clerici
officiale. C. de Episc. & Cler. Lex. 3. C. Theodore. eod. tit. Cum
confutio emissa precipitat, nullum deinceps decurionem,
vel ex decurione progenitum, vel etiam instrudam idoneis
facultatibus, arque obediens publicis munibus opportu-
num, ad clericorum nomen, obsequiisque configere, sed
eos de cetero in defunctione dumtaxat clericorum loca fu-
brogari, qui fortuna tenuis, neque munibus civilibus re-
neamus oblixi: cogauimus illos etiam inquietari, quia
ante legem promulgatione clericorum se confortio faciave-
rit. Ideo precipitum his ab omni molestia libertatis
illos, qui post legem Iaram obsequia publica declinantes ad
clericorum numerum configurant, procul ab eo corpore se-
gregatos, Curia, ordinibique retinuit, & civilibus obsequiis
interire. Lex. 6. eod. tit. & C. Neque vulgaris confusa
que quibuslibet peccatis sub specie clericorum a munib-
bus publicis vocatio defatur, nec temere, & circa modum
populi clericis congetantur: sed cum defunctis clericis,
ad vicem defunctorum aliis eligant, cui nulla ex munibibus
propria fuerit, nec ea est opulentia facultatum, quæ pu-
blicas functiones faciliter queat tolerare. Lex. 9. & 100.
C. Theodore. lex. 7. eod. C. de cohortibus. Conformat lex
23. lib. 6. partis 1. ubi Greg. Lopez. Illustrans ultra conge-
flos a Barb. in praefenti, c. 1. de ure eccl. c. 33. n. 134. Ant.
August. in epis. urbis Penit. l. 27. it. 2. Acuona, & Joan. Dantis
in c. legem, 51. diff. Chrysostom. 3. Intra. polit. tit. 3. Jurectus in
notis ad Symmachum l. 6. ep. 4. & ad libell. S. Ambro. pag. 327. I.
Gouthier. in 1. 49. C. Theodore. de Dictr. Albaspin. lib. 1. obser.
e. 22. Gibelin. tom. 1. de negot. l. 3. c. 3. art. 10. Dantis in
c. 10. 34. diff. Petr. Greg. lib. 15. Synagm. c. 16. n. 8. Latd.

Hac tamen difficultate non obstante verum est, obligatos publicis, seu privatis ratiocinis, nisi deposito onera, & ratio-

nis libis non

ordinari

curiales

non

decre-
dantur

de curia-
lis non

compre-
hendantur

curiae

de

decre-
dantur

curiae

de

de